

λογικωτέραν χρήσιν τῶν προϊόντων καὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων... Οἱ λαοὶ, οἵτινες δὲν λαμβάνουσιν ἐνεργητικὸν μέρος εἰς τὴν βιομηχανικὴν κίνησιν, εἰς τὴν ἐκλογὴν καὶ παρασκευὴν τῶν ἀκατεργάστων ὑλῶν, εἰς τὴν τῆς μηχανικῆς καὶ τῆς χημείας ἐπιτυχῆ χρήσιν, οἱ λαοὶ παρ' οἷς ἡ ἐνεργητικότης αὕτη δὲν εἰσδύει εἰς πάσας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας, ἐκπίπτουσιν ἀναμφιβόλως τῆς εὐδαιμονίας ἣν ἐκτήσαντο. » Ταῦτα, φίλοι, ἀναγράψαντες καὶ ἡμεῖς ἀνεξιτήλους γράμμασιν εἰς τὰ βάθη τῆς διανοίας ἡμῶν καὶ πρὸ πάντων τῆς συνειδήσεως, σπεύσωμεν γοργῶ τῷ βήματι εἰς τὴν κατάληψιν καὶ κατοχὴν τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων, διότι παρήλθεν ἤδη ἀνεπιστρεπτὴ ἡ σκιά τοῦ νόμου, τῆς χάριτος ἐλθούσης, παρήλθεν ἡ ἐποχὴ τῶν ἀργῶν θεωριῶν καὶ τῶν σχολαστικῶν διυλίσεων, ἀκμαζούσης καὶ βασιλευούσης τῆς ἐποχῆς τῆς ἐνεργητικότητος καὶ τῆς προόδου. Γένοιτο!

Σ. Σ. Ὁ ἀνωτέρω πρῶτοπαγωγικὸς εἰς τὴν Παιδαγωγικὴν Φυσικὴν λόγος ἐξεφωνήθη ὑπὸ τοῦ εὐπαιδέτου Καθηγητοῦ τῶν Μαθηματικῶν τῆς ἐν Σμύρνῃ Ἐδαγγελικῆς Σχολῆς Κυρίου Σ. Γ. Κετσίσογλου ἐν τῷ Ἀναγνωστηρίῳ ἢ Σμύρνη καὶ ἐδημοσιεύθη καὶ διὰ τοῦ ἑμωνόμου περιοδικοῦ, ἕνεκα δὲ τῆς μεγάλης αὐτοῦ σπουδαιότητος ἡ σύνταξις τοῦ «Παρθενῶνος», ἂν καὶ κατ' ἀρχὴν δὲν ἀναδημοσιεύει τὰ ἐν ἄλλοις περιοδικοῖς δημοσιωθέντα, ἐνόμισε καλὸν νὰ μεταφέρῃ εἰς τὰς στήλας αὐτοῦ ὁλόκληρον τοῦτον ἐκτὸς τῆς πρώτης παραγράφου, ἐν ἣ ὁ ἀξιότιμος Καθηγητὴς ἐκθέτει τοὺς λόγους, δι' οὓς ἀνεδέχθη τὴν ἐν τῷ Ἀναγνωστηρίῳ παράδοσιν τοῦ μαθήματος τῆς Φυσικῆς. Τοιοῦτοι ἐπιστημονικοὶ λόγοι εἶναι τῆ ἀληθείᾳ λίαν σπάνιοι παρ' ἡμῖν, τοῦτου δ' ἕνεκα ἡ ἀναδημοσίευσίς αὐτῶν καθίσταται ἀναγκαία καὶ εἶναι καὶ ὑπὸ πολλὰς ἐπιφύσεις ὠφελιμωτάτη.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

(Συνέχεια.)

Κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος ἐγένετο πολλὸς λόγος ἐν ταῖς ἐφημερίσι περὶ τινος σπουδαίας κλοπῆς βιβλίων. Ὁ ἀτυχὴς Πίχλερ ὅστις ἐκλεπτε τὰ βιβλία τῆς ἐν Πιερουπόλει αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης, τῆς ὁποίας ἦτο βιβλοθηκάριας, δύναται ἤδη μεθ' ὅλης τῆς ἀνέσεως νὰ ἀσκῆ τὸ ἔργον του εἰς τινὰ τῆς Σιβηρίας πόλιν, εἰς ἣν πρὸς τιμωρίαν του ἐξωρίσθη, καὶ νὰ ἀνεύρῃ, εἰς ἀποφυγὴν τοῦ πάθους τῆς βιβλιοκλοπομανίας ἀπὸ τὴν συνήθη κλοπῆν. «Ἡ κλοπὴ ἐνὸς βιβλίου εἶναι ἐλαφρότερον ἁμάρτημα, τῆς κατὰ τοῦ πλησίον καταλαλαῖας», ἔλεγέ ποτε καθηγητὴς τις Ἰωάννης Κρασκότ· βιβλιοκλέπτης τις Καρδιναλίος, καθὰ ὁ Γιαννὶν διηγῆται, ἐπροβιβιάσθη μετὰ ταῦτα εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Πάπα.

Εἰς ἄλλος Πάπας, καὶ οὗτος Καρδιναλίος διατελὼν προσεφέρετο εὐγενέστερον. Διατρίβων ἐν τινὶ βιβλιοπωλείῳ παρετήρησεν, ὅτι ἀγοραστὴς τις ἐκλεψε μικρὸν τι βιβλίον. — «Σὰς ἐκλεψάν εἶπε πρὸς τὸν βιβλιοπώλην ἐν βιβλίον. Ἀναζητήσατε αὐτὸ εἰς τοὺς κόλπους μου διὰ νὰ πεισθῆτε ὅτι δὲν εἶμαι ἐγὼ ὁ κλέπτης!»

Τὰ βιβλία ἐγένοντο πολλάκις ἀντικείμενον τρυφερωτάτης συμπαθείας καὶ ἐπιμελεστάτης προφυλάξεως, ὅπως συχνότατα ἀφορμὴ λυσσώδους καταδιώξεως. Τὴν τιμωρὸν ἀγανάκτησιν τοῦ δικαίου, τὴν μοχθηρίαν τοῦ σατυρικοῦ, τὴν ἐνασχόλησιν τοῦ φιλοσόφου, νοθεσίου δὲ τοῦ εὐσεβοῦς ποσάκις, κατηνάλωσεν ταῦτα πάντα ἡ ἀκύρεστος φλόξ, ποσάκις δὲν συμπάρεσυρε ταῦτα ὁ ἄνεμος ὡς στάκτην! Καὶ ποσάκις δὲν ἀπώλετο μετὰ τῆς γραφίδος ὁ γραφεὺς καὶ μετὰ τοῦ συγγράμματος ὁ συγγραφεὺς!

Ὁ Γιαννὶν διειργεῖται ἡμῖν τὴν ἱστορίαν τοῦ δυστυχοῦς ἐκείνου ἡσματοποιοῦ, τοῦ μικροῦ βλακῶς, τὸν ὁποῖον, ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν ἀνεξήτει ματαίως ἡ ἀστυνομία, ἐπρόδωσεν ἐπὶ τέλος ἐν φύλλον χαρτου,

ἐφ' οὗ ἦτο γεγραμμένη σάτυρα, καὶ τὸ ὁποῖον συμπαρασύρας ὁ ἄνεμος ἐκ τοῦ παραθύρου τοῦ δωματίου του ἔρριψεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐνὸς ἱερέως, ὅστις τὴν στιγμήν ἐκείνην διήρχετο κάτωθεν αὐτῆς. Κατεδιώχθη ὁ δυστυχῆς ἐνώπιον τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου, ὡς ἐξυβρίσας τὸ πρόσωπον τῆς Α. Μ. τοῦ Λουδοβίκου τοῦ μεγάλου, καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον, ὅστις ἐξετελέσθη εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Γρέβης «*ou il aurait le poing droit coupé, puis attaché à un poteau, et brûlé vif avec son poème et les ceadres jetées au vent.*» Τὴν αὐτὴν τιμωρίαν ὑπέστη καὶ ὁ ἀσεβὴς Μορίν, ὅστις, εἰς τοὺς *Pensées de Pascal* ἀντέταξε τοὺς *Pensées de Morin* καὶ ὅστις μὲ τὸ σχοινίον περὶ τὸν τράχηλον ἐκάη ζῶν μετὰ τοῦ συγγράμματός του, ἢ δὲ τέφρα τοῦ ἐσκορπίσθη εἰς τὸν ἄνεμον· τὸ μέτρον ὅμως τοῦτο δὲν ἦτο συνετὸν. Ἦτο προτιμώτερον νὰ ἐνταφιάσῃ τὴν ἐπικίνδυνον ταύτην τέφραν εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς· ἐπειδὴ ὅπου ὁ ἄνεμος ἔφερε τὴν τέφραν ταύτην, ἐκεῖ ἔρριφθη ὁ σπόρος τῶν ἀσεβῶν ἰδεῶν.

Οἱ βλάκες! οἵτινες ἐπίστευσαν ὅτι δύνανται νὰ καταπνίξωσι τὴν διάδοσιν τῶν ἐλευθέρων φρονημάτων, τὸν θεῖον ἐκείνον σπινθῆρα, τὸν ὁποῖον οὔτε ὁ καπνὸς δύναται νὰ κατεπνίξῃ, οὔτε τὸ ὕδωρ νὰ διαλύσῃ, καὶ τὸν ὁποῖον ἡ φλόξ τῆς πυρὸς φαεινότερον ἐκπρίξει.

Ὁ ἐκκλησιαστικὸς καὶ πολιτικὸς ἀπολυτισμὸς, αἱ δύο αὗται δυνάμεις τοῦ σκότους προσεπάθησαν δι' ὅλων τῶν δυνατῶν μέσων νὰ ἀποσβέσωσι τὸν θεῖον τοῦτον σπινθῆρα, αἱ προσπάθειαι τῶν ὅμως καὶ τῶν ἀδιάλειπτοι, ἀπεδείχθησαν ἀνίσχυροι. Προσηνέχθησαν τοσοῦτον μωρῶς, ὅσον καὶ ὁ Πίος ὁ Β', ὅς τις ὡς Αἰνίας Σύλβιος ἦτο ἀνὴρ συνετώτατος καὶ κατ' ἐξοχὴν λόγιος, ὡς Πάπας δὲ, εἰάν πρέπη τις νὰ δώσῃ πίστιν εἰς τὴν ἱστορίαν, διέταξε νὰ σύρῃσιν εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ νὰ μαστιγώσωσιν ἐν ἀντίτυπον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κανονισμοῦ, (*sanction pragmatique*) τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀκυρώσει ὁ Λουδοβίκος ΓΑ', ὅπως ἄλ-

λοτε ὁ Βασιλεὺς τῆς Περσίας Ξέρξης τὸν Ἑλλήσποντον.

Ἡ ἐν Τουλούσῃ σύνοδος, γνωστὴ διὰ τὴν αὐστηρότητά της, ἣτις μετὰ ταῦτα διεφημίσθη διὰ τὴν καλαϊκὴν δίκην κατεδίκασεν εἰς τὸν διὰ πυρὸς θάνατον μετὰ τοῦ συγγράμματός του (Οἱ Διάλογοι τοῦ Βανίνη), τὸν ἐκ Νεαπόλεως ἐν Τουλούσῃ διδάσκοντα Βανίνην. Ἡ τιμωρία αὕτη κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν δὲν ἦτο σπαιμιόν τι ἐν τούτοις πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα τὰ παθήματα τοῦ μαθητοῦ του, ὅς τις ὠνομάζετο Ῥενάνδος δὲ Πόλ. Οὗτος ἦτο νέος ἀσκητῆς ὅς τις τὴν ἡμέραν ἅπασαν ἐδαπάνει εἰς προσευχάς, τὴν δὲ νύκτα συνήθροϊζε μικρὸν ἀκροατήριον περὶ ἑαυτόν. Νέα τις γυνὴ ἣτις τὸ πρῶτον μετὰ μεγάλης εὐλαβείας ἠκροῦατο τὴν διδασκαλίαν του, ἀνεκάλυψε μετὰ ταῦτα πεπλανημένας τιὰς δοξασίας ἐν αὐτῇ, κατεμήνυσεν αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου· ἐκλήθη ὁ δυστυχῆς οὗτος εἰς δίκην· ἐπειδὴ ὅμως ἐκ τῶν ἐναντίων του καταθέσεων δὲν ἐξήγετό τι δικαιολογοῦν τὴν καταδίκην του, τὸ δικαστήριον ἦτο ἕτοιμον νὰ κηρύξῃ αὐτὸν ἀθῶον· αἰφνης ὅμως ἀνηγέρθη εἰς τῶν δικαστῶν καὶ εἶπε «Κύριοί μου, ὁμολογῶ ὅτι ἐκ τῶν καταθέσεων τῶν μαρτύρων δὲν ἐξήχθη τι, τὸ ὁποῖον νὰ δικαιολογῇ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην τοῦ κατηγορουμένου. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ δήμιος εἶναι ἕτοιμος καὶ ἀναμένει τὸν κατηγορούμενον, ἡ δὲ ἀγχόνη εἶναι ἤδη ἐστημένη, θὰ σᾶς συμβουλεύσω τὰ πράξωμεν τὸ καλλίτερον, νὰ καταδικάσωμεν αὐτὸν εἰς τὸν δι' ἀγχόνης θάνατον. Οὕτω δὲ πράττοντες ἀναχωροῦμεν βέβαιοι.» Τὸ δὲ ἔν τι μὲν ἐκεῖνο δικαστήριον ἠκολούθησε τὴν συμβουλήν τοῦ δικαστοῦ· τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ τάσις πρὸς καταδίωξιν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὥστε ὁ Πάπας Γρηγόριος Θ' εἶχε συστήσει τὰ λεγόμενα δικαστήρια τῶν αἰρετικῶν, κατὰ τὸν ὀργανισμὸν τῶν ὁποίων, ἕκαστος ἐπίσκοπος εἶχε τὸ δικαίωμα εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του νὰ διορίξῃ ἓνα κληρικὸν καὶ δύο ἢ τρεῖς κοσμικοὺς, οἵτινες εἶχον μόνον τὸ ἔργον νὰ ἀνακα-

λύπτωσιν αίρετικούς καὶ νὰ παραδίδωσι τούτους εἰς τὸν ἐπίσκοπον διὰ νὰ τοὺς παραπέμπῃ εἰς τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν· ὅπως διευκολύνηται ἡ τοιαύτη τῶν διωκτῶν τῶν αίρετικῶν ἐργασία διετάχθησαν καὶ τὰ ἐπόμενα. «Ὅστις κρύπτει ἢ προστατεύει αίρετικὸν ἀπόλλυσι τὴν περιουσίαν καὶ τὴν θέσιν του· πᾶσα δὲ οἰκία εἰς ἣν ἀνευρίσκειται αίρετικὸς καταδαφίζεται.» Τὴν ἀνάκρισιν καὶ καταδίκην τῶν τοιούτων αίρετικῶν εἶχεν ἀναλάβει ἡ ἐκκλησία· ἐξήσκει δὲ τὸ ἔργον τοῦτο διὰ τοῦ ἀναιδεστέρου καὶ παρανομοτέρου τρόπου. Δὲν ἐπέτρεπεν εἰς τὸν κατηγορούμενον νὰ φέρῃ μάρτυρας ὑπερασπίσεως, ἐδέχετο μάρτυρας κατηγορίας τοὺς φαυλοβιωτέρους κακούργους, ἐξεβίαζε δὲ τὴν κατάθεσιν διὰ βασάνων· τὴν ἐκτέλεσιν ὅμως τῆς ποινῆς ἀνέθετεν ἡ ἐκκλησία εἰς τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν, καὶ τοῦτο, διὰ νὰ μὴ μολυνθῇ μὲ τὸ αἷμα τῶν αίρετικῶν. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ εἶχε προχωρήσει τὸ πνεῦμα τῆς καταδιώξεως, ὥστε ἐσφάγησαν ἅπαντες οἱ κάτοικοι τῆς Βεζιέρης καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως.

Καὶ ἐν τούτοις μ' ὄλας τὰς καταδιώξεις μ' ὄλας τὰς τιμωρίας καὶ οἱ καταδιωχθέντες συγγραφεῖς ἔτυχον τιμῶν μεγάλων καὶ διαδόχων σπουδαίων καὶ τὰ καταδιωχθέντα καὶ καέντα βιβλία διετηρήθησαν, ἴσα ἴσα διὰ νὰ εὐρίσκωσι οἱ βιβλιομανεῖς στάδιον ἐξασκήσεως τοῦ πάθους των, ὡσὰν ἐπρόκειτο νὰ ἐξιλεωθῇ τὸ προσενεχθὲν εἰς ταῦτα ἀδίκημα· τὰ βιβλία ταῦτα εἰσὶν οἱ φανοὶ τῆς νέας ἐποχῆς, αἱ λαμπάδες ἐν τῇ χειρὶ τοῦ δαίμονος ἐκείνου τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς προόδου, ὅστις προβαίνει ὑπεράνω τῶν νεκρῶν, τῶν βασάνων καὶ τῶν πυρῶν, διὰ τοῦ σκότους τῶν ἑκατονταετηρίδων πρὸς τὸ αὐξάνον φῶς.

Πρὸς τιμὴν τῶν βιβλίων! Δὲν ὑπάρχει βιβλίον τόσον ἀσήμαντον, ὥστε νὰ μὴ διδαχθῇ τις ἐξ αὐτοῦ κάτι τι λέγει ὁ νεώτερος Πλίνιος. Ἡ νεώτερα ἐποχὴ ἀντλεῖ τὴν τροφὴν τοῦ πνεύματός της ἐκ τῶν συμβεβηκότων τῆς ἡμέρας. Σπαρτίως ἐκτείνομεν ἤδη τὰς χεῖράς μας εἰς

τοὺς κεκοιταμένους θησαυροὺς τῆς παρελθούσης ἐποχῆς. Καὶ ἐν τούτοις εἶναι ἀναγκαιότατον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ ἐπανερχώμεθα εἰς τὰς πηγὰς τῶν γνώσεών μας, ἐπειδὴ εἶναι ὀρθότατοι οἱ λόγοι οὓς εἶπε περὶ τῶν βιβλίων ὁ Καγκελάριος τῆς Ἀγγλίας Ῥιχάρδος Δὲ Βουρὶ, ὁ μεγαλείτερος φίλος τῶν βιβλίων ἀπὸ τῆς ἐποχῆς Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου. *Hi sunt magistri, qui nos instruunt sine virgis et ferula. Si accedis non dormiunt, si inquiris non se abscondunt, non remurmurant, si oberres, cachinos nasciunt si ignores.* «Αὐτὰ εἶναι οἱ διδάσκαλοι, οἵτινες μᾶς διδάσκουσιν ἄνευ ῥάβδων καὶ ναρθήκων, ὅταν τὰ πλησιάσης δὲν κοιμῶνται, ὅταν τὰ ἀναζητήσης δὲν ἀποκρύπτονται, δὲν ἀντιφθέγγονται ὅταν πλανᾶσαι, ἀγνοοῦσι τοὺς καγχασμοὺς ὅταν ἀγνοῆς.»

Σ. Α.

BIBLIOΓΡΑΦΙΑΙ

D. PAPARRIGOPOULOS,

Le choix d'une femme comédie politique en acte traduite du grec pour la première fois par EM. LEGRAND. Paris 1872.

Μετ' ἔθνικῆς ὄντως ὑπερηφανείας παρατηροῦμεν ὅτι πρὸ ὀλίγου χρόνου μετ' ἐνδιαφέροντος ἤρχισαν ἐν τῇ ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ νὰ μελετῶσι καὶ ἐξετάζωσι τὰ εὐάριθμα ἔργα τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς φιλολογίας. Εἶναι ὄντως παρήγορον νὰ βλέπῃ τις γινόμενα εὐπρόσδεκτα καὶ περιθαλπόμενα ἐν ξένη γῆ τὰ σπάνια καλὰ προϊόντα τοῦ ἑλληνικοῦ Παρνασοῦ, ἅτινα ὅμως μοῖρα κακῆ σχεδὸν ἀπαρατήρητα διήλθον παρ' ἡμῖν, καὶ μετ' ἀδιαφορίας καὶ ψυχρότητος ὑπεδέχθη αὐτὰ ἡ κοινὴ γνώμη.

Ὁ κύριος Em. Legrand, ὁ γνωστὸς ἐκδότης τῆς Συλλογῆς τῶν μνημείων τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης (Collection des monuments pour servir à l'étude de la langue néo-hellénique), ἐξέδω πρὸ μικροῦ ἐν κομψοτάτῳ τομιδίῳ γλα-